Hodnota lidského zdraví z pohledu psychologa

aneb

Někdy si musíme položit základní otázky

PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D.
http://www.klimes.us

Začněme židovskou anekdotou

"Poslouchaj, Roubíček, co by dali za mou ženu Sáru?"

"Já nevím, Kohn, co bych měl dávat. Nic."

"Platí, je jejich."

Otázka na rádio Jerevan: Jaká je hodnota Sáry?

Nevíme, co je zdraví, ale víme jistě, co zdraví není

Zdraví jistě není to, co Mezinárodní zdravotnická organizace označuje za definici zdraví:

Zdraví je prý stav naprosté tělesné, psychické i sociální pohody člověka.

To není zdraví, to je blábol, jak je možno si lehce ukázat:

Erlan u erlanu ve stavu naprosté tělesné, psychické i sociální pohody.

Krutá matka

Erlánek si hraje v obýváku a zdárně jej proměňuje ve smetiště. Je ve stavu naprosté tělesné, psychické a sociální pohody, čili je zdráv na duši i na těle.

Máma volá z kuchyně: "Erlánku, ale před obědem si ty hračky uklidíš, protože pak jdeš spát a až se vzbudíš, tak jdeme za tetou Noemi."

V tom okamžiku Erlánek vypadl ze stavu naprosté tělesné, psychické a sociální pohody, čili moje krutá žena ho uvedla do stavu těžce nezdravého.

Jak to, že matky mohou beztrestně uvádět děti do nezdravého stavu?!

Zdraví není možno definovat prožitkově, protože nepříjemný prožitek není sám osobě známkou nezdraví. Viz např. sportovec na pokraji sil.

Naopak zdravou identitu nezískáme bez překonání nepříjemných stavů.

Definice normality v psychologii

Analog definice zdraví v somatickém lékařství

V psychologii byla/je velká debata o normalitu čili zdraví/nezdraví homosexuality - zda je či není to porucha či nemoc.

Statistická normalita – co převládá v populaci

Funkční normalita – jak je to anatomicky či biologicky nastaveno na sebe, jak to funguje ve společnosti

Ideálová normalita – jak je to ve shodě s různě definovanými ideály

Evoluční normalita – jak to je to reprodukce schopné (fitness) čili jak to bylo adaptované na prostředí evoluční historie (poslední 2 miliony let)

Zas jsi tak chladná, kdo se má na to koukat?

Jak loupete banán?

- *Jak loupete banán?*
- *Normálně*
- *Co to znamená normálně? Od šťopky nebo od bubáku?*

versus

?

Druhy loupání banánu jsou **variace normy**

Z hlediska funkčního obě vedou k cíli, ergo jsou nerozlišitelné.

Variace normy – slovíčkaření

Polydaktylie hezká a nevzhledná:

Fakt, že občas najdeme elegantní mnohoprstost, nic nemění na tom, že většina případů polydaktylie je nevzhledná. To samé u homosexuality.

Polydaktylii můžeme taky vnímat jako variaci normy, přesto působí spoustu problémů. Je to **vlastnost, kterou nikdo nechce – postižení**.

Je egodystonní – sám nositel ji nechce, prostě se mu to tak nějak přihodilo.

Zavedeme egodystonní polydaktilii jako psychickou poruchu?

Zdraví je všeobecná funkčnost organismu

Jestliže je tak těžké se domluvit na partikulární otázce zdraví/nezdraví homosexuálů, tím složitější bude najít obecnou definici zdraví

Obecně ale můžeme očekávat, že **definice zdraví bude mnohovrstevnatá**, v partikulárních náhledech charakterizovaná jako

funkčnost vůči danému kritériu.

Tedy v praktických aplikacích je a bude základní vymezení zdraví i nadále negativní -

nepřítomnost nemoci čili všeobecná funkčnost organismu.

Jaká je hodnota zdraví?

Všeobecná funkčnost organismu je ale jen předpoklad úspěchu, ne jeho záruka.

I se zcela funkčním autem můžeme havarovat.

Běžně se rozvádějí páry, které se k sobě ideálně povahově hodí.

a naopak

Když víme, s jakým vrakem jedeme po silnici a dáváme si pozor, tak můžeme zdárně dojet k cíli. Existují i opatrní opilci.

Když si partneři dají pozor na své slabiny, tak spolu zdárně žijí a vychovají děti, přestože se k sobě povahově značně nehodí.

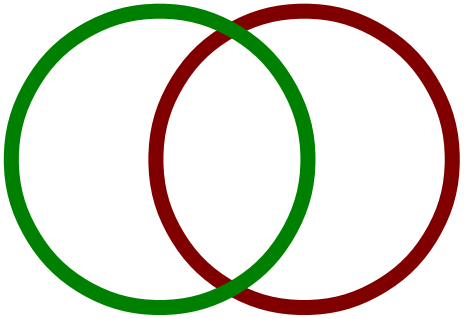

Životní úspěch a zdraví se jen volně překrývají

Mnoho géniu můžeme opentlit řadou diagnos.

Mnoho managerů a politiků jsou jen úspěšní psychopaté.

Motivace se měří pouze střetem dvou motivací a následným konstatováním, která motivace je silnější

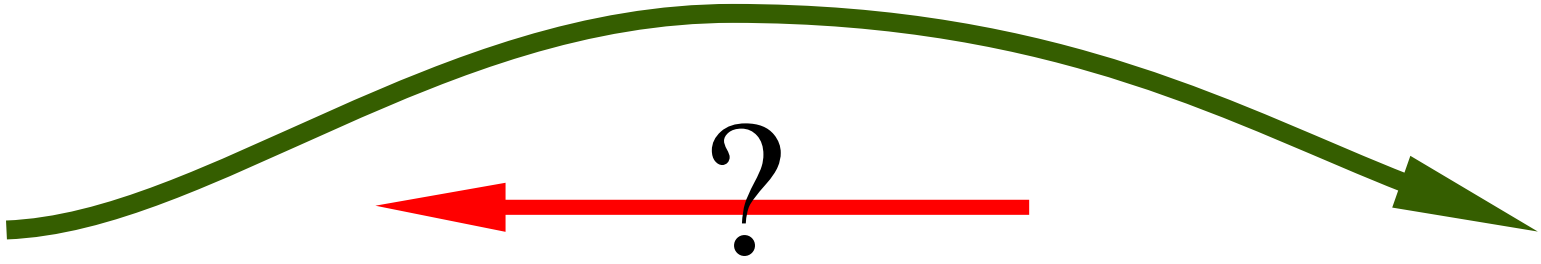

Potkan **Elektricky nabitá podložka** **Miska s jídlem**

S dobou hladovění roste touha po jídle.

U potkana pak vidíme pohyb (motus) k misce právě ve chvíli, kdy začne být hlad silnější (apetentní motivace) než bolest z elektrických šoků (aversivní motivace).

hlad (appetence) > bolest (averse)

Všichni říkají: Rodina je pro mě to nejcennější.

Je to blábol?

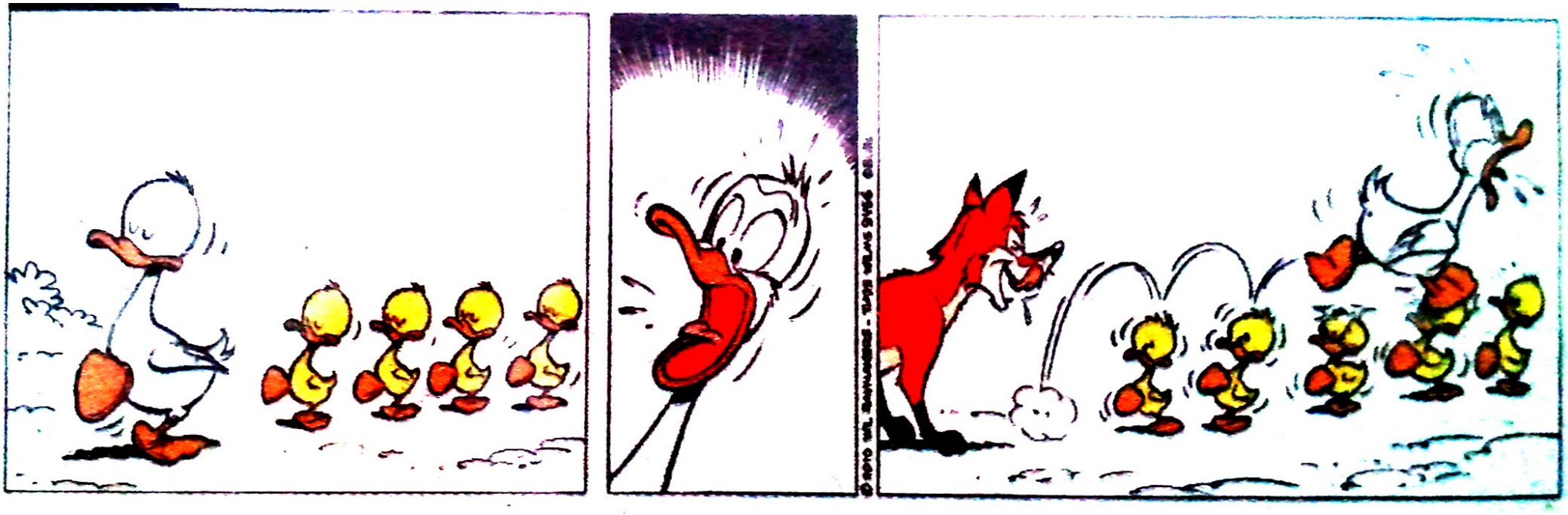

Ano, minimálně u části žen, která u pohlavního zneužití dětí se přiklání na stranu abusora.

Cena partnerského života je pak u nich více než cena rodičovství.

Jak vyčíslit cenu lidského života v korunách? Jde to?

Když pomineme filosofické úvahy, tak je možné behaviorálně vyčíslit, na kolik si lidé cení život či zdraví své či jiných lidí. Měří se to přes překlopení motivančních rovnováh.

Máme přechod ke škole na rušné ulici. Tam auto zabije dítě. Strašná tragedie, ale město nic nedělá. Zabije se druhé dítě. Strašná tragedie, město pošle ke škole strážníka. Když ale za posledních pět let tam zemře deset dětí, tak najednou zastupitelé mají v programu, že se musí udělat obchvat města. To je investice za 200 miliónů, a tedy zastupitelé si cenní života dětí následovně:

$$\text{cena života jednoho člověka} = \frac{\text{cena opatření k nápravě}}{\begin{array}{c}\text{počet mrtvých, kteří byli třeba,} \\ \text{aby se začalo vážně uvažovat o opatřeních}\end{array}}$$

Stejně to chodí v nemocnici:

Kolik lidí musí na oddělení umřít, aby se udělala reorganizace?

Kolik noname dívek musí slavný Kulinský zprznit, aby šel bručet?

Vražda versus zpronevěra

Lidský život = 80 let
Průměrná měsíční mzda = 24000 Kč
Život jednoho průměrného člověka = 80 × 12 × 24000 = 23 miliónů Kč

To je otázka nebo konstatování?

Kdo zpronevěří více než 30 miliónů, je to stejné, jako by zničil život jednomu člověku.

Měla by tedy u zpronevěry větší než 30 miliónů stejná trestní sazba jako u vraždy?

Lidé jsou si rovni jedině před Bohem či snad právem

Jinak si cenní života a zdraví velmi různě.

Právo a náboženství kompenzují přirozený sklon dělit lidi na lepší a horší.

Životy nevyčíslitelné versus bezcenné

Empiricky je možno ukázat, že jsou životy či zdraví jistých lidí, kterých si okolí cenní nade vše, kde mají nevyčíslitelnou hodnotu, ale mnohem více je životů zcela bezcenných, tzn. za které nikdo nedá ani děravý groš.

Životy dětí se cenní podle toho, jestli je rodiče chtějí nebo ne.

Potraty versus IVF
děti v dětských domovech
Prof. Matějček
a syndrom nechtěných dětí.
viz unwanted_child_antikoncepce.mpg

Životy starých lidí mají hodnotu jen tehdy, pokud se o ně zajímají jejich děti.

Psychopaté si cenní života druhých jako jiné věci: *Hodí se/nehodí se?*

Být milovaným dítětem - pocit bazální jistoty

Člověk nejlépe funguje, když má pocit milovaného dítěte, tzn. zahrnutého pozorností rodičů či v dospělosti pozorností partnera či slávou.

Viz pohádky o princích a princeznách.

Viz v náboženství nebeský Otec

V dospělosti se tento pocit "jsem milován" transformuje do partnerské lásky, kde vytváří teplo domova čili životní pohody (well-being).

Partnerské krize pak představují krutý propad do ledového chladu nelásky a nenávisti.

Z hlediska psychologie je pocit bazální jistoty důležitou komponentou zdraví a předpoklad úspěšného fungování.

Další vtip nevtip

Z operačního sálu vyjde unavený doktor, na lavičce ho čeká zkroušený mladý muž.

"Pane, vaši ženu se nám podařilo stabilizovat. Bohužel, upadla do komatu a v takových případech je prognóza, že tento stav může setrvat i několik desítek let. Manželce budete muset 3x denně podávat umělou výživu hadičkou, vždy po pár hodinách ji musíte otočit, aby nedocházelo k proleženinám, měnit ji savé vložky na malou potřebu, umývat ji po velké a přitom k ní něžně a laskavě mluvit, protože je celkem možné, že bude všechno vnímat a slyšet. Po 20 letech se může stát, že se na chvilku probere, otevře oči, pozná Vás, usměje se a znovu upadne do komatu na dalších 20 let."

Doktor chvíli pozoruje mladého muže, jak postupně bledne, zelená a jinak mění barvy. Potom ho kamarádsky poplácá po zádech a říká: "Nebojte se! To byl jen žert. Samozřejmě zemřela..."

Vlastní touha po smrti blízkých osob bývá popřená a projikovaná

Péče o dlouhodobě nemocné bývá vysilující, a tak mnozí lidé již ztrácejí sílu. Většinou si to ale nepřiznají doslova:

"<u>Přeji</u> si, aby děda umřel."

Ale tato touha bývá projikovaná a připsána dědovi:

"Víte, on děda strašně trpí, možná by <u>pro něho</u> vysvobozením, kdyby umřel.

Ten kdo "*strašně" trpí* jsou především lidé okolo dědy. Míněno bez ironie.

Smrt blízkých si lidé vědomě nepřejí, ale u rozchodů, které mají stejný praktický dopad, je touha po konci vztahu vědomá a chtěná.

Smysl života a životní iluze

Spokojenost člověka je dána dvěma faktory:

a) Prožitkovou pohodou (příjemné zážitky)

b) Identitním naplněním (plnohodnotně jsem naplnil svůj život)

Tyto dva cíle se v praxi často rozcházejí a protiřečí si:

Studium medicíny versus příjemnost drog

Naplnění programu rodiny versus partnerské krize či milenky

Vyhybavé osobnosti se snaží prokličkovat mezi loužemi, aby se vyhli nepříjemným zážitkům, cena za to, je ztráta vlastní identity - chameleon.

Jak tyto dva faktory moudře vyvážit?

Dívat se na požitky jako na vedlejší produkt hlavního identitního směřování.

Dělat věci správně a tím samým úsilím pak přijdou i příjemné prožitky.

V blahobytných společnostech se příjemné prožitky stávají morálním maximem

Nevaž se, odvaž se! Následuj svou žízeň. Když ji miluješ, není co řešit. Definice zdraví atd.

Je to naopak: Když děláme věci správně, když máme kvalitu života, tak pak se dostaví i příjemné zážitky

Jak si lidé váží či neváží vlastního života?

Zejména mladí do 30 let rádi riskují své životy: ski_cena_zivota.wmv

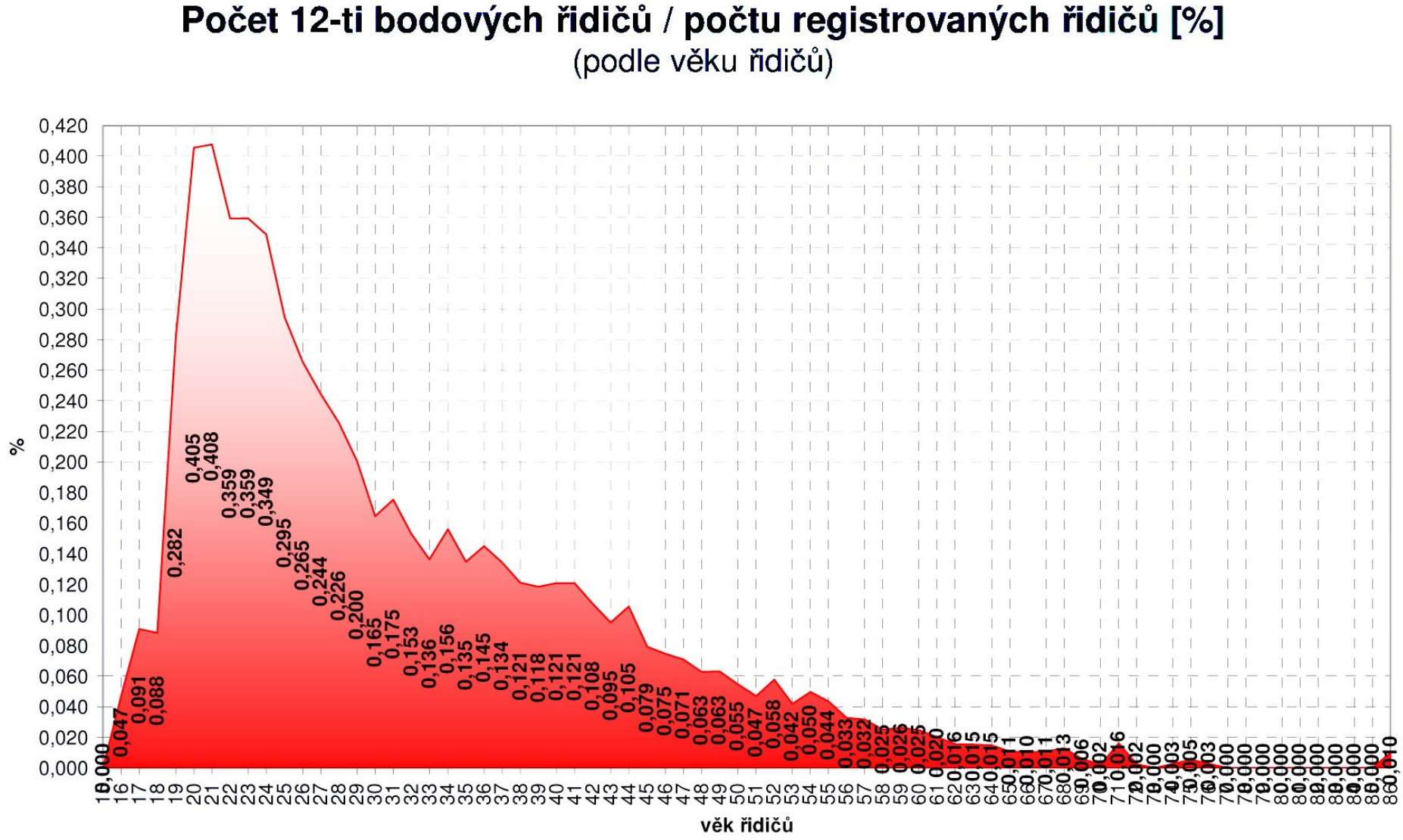

KEG

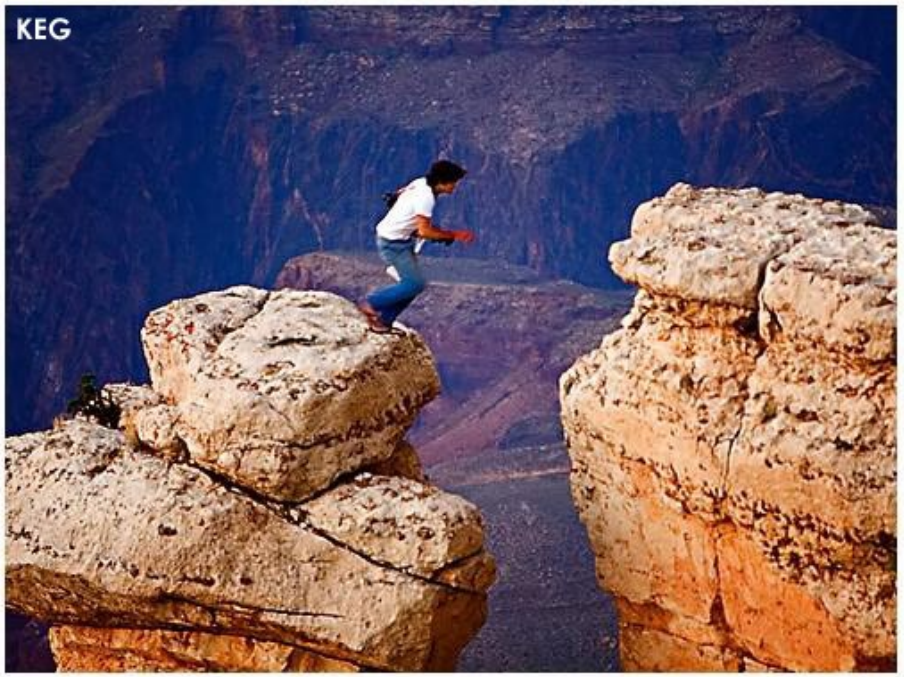
KEG

KEG

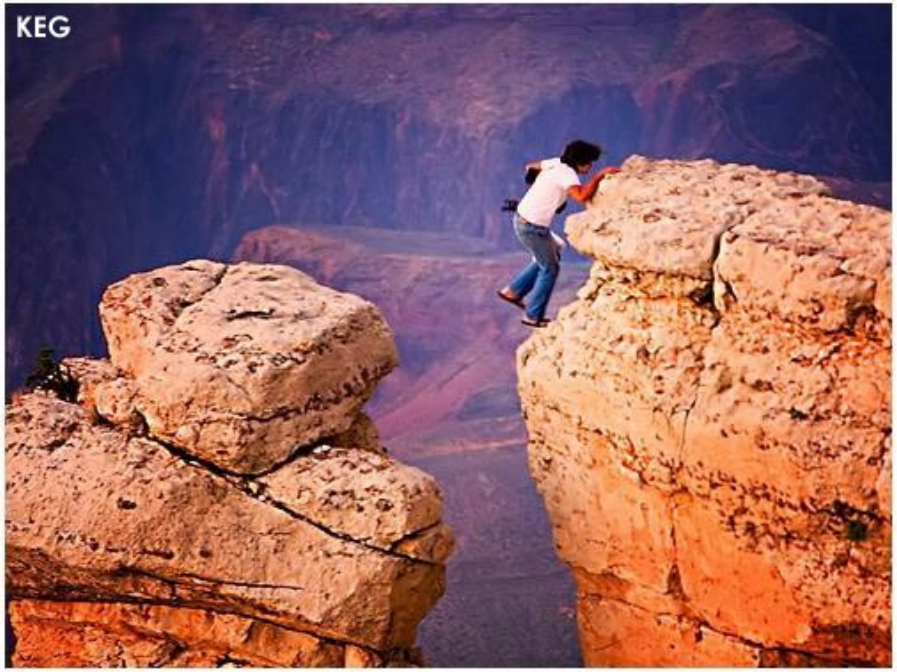
KEG

Ideologická příprava

Jediná možnost, jak adolescenty a mladší dospělost udržet trochu při zdravém rozumu, je ideologická příprava v dětství:

Ne, aby tě napadlo riskovat život jen tak mírnix týrnix - víš, co to dá práce se s dítětem vypiplat do dospělostí?

Teď se my rodiče staráme o vás, ale až vy budete velcí, tak se budete muset postarat o nás. Většinou to netrvá déle než pět let.

Šílená je dnešní strategie - **nechci být nikomu na obtíž**. To bezpochyby jednou budeme. Proto dnes tolerujeme a staráme se o ty, kteří jsou dnes na obtíž nám, aby byl svět nastaven na to snášet určitou míru "bytí na obtíž".

Hodnota lidského života při umírání

aneb kolik stojí ohňostroj na smrtelné posteli

"Televize CBS ve svém dokumentu o konci života detailně zmapovala poslední dva měsíce běžné pětaosmdesátileté pacientky Meredith Snedekerové. Její léčba v tomto čase - kdy nebylo pochyb o tom, že umírá - stála čtyřicet tisíc dolarů a starou paní vyšetřilo pětadvacet různých specialistů. Ani jeden s ní přitom nepromluvil o tom, jak by si přála zemřít."

"Ojedinělé studie navíc zjistily ještě jeden pozoruhodný efekt. Lidé, kteří v terminální fázi nemoci přejdou do paliativního režimu, žijí v průměru déle než ti se stejnou diagnózou, kteří bojují až do konce. Pravděpodobně to souvisí s úlevou od bolesti a pocitem smíření, jež pozvednou náladu a dodají tělu poslední vinu energie."

Petr Třešňák: Cena za dobrou smrt, Respekt 46, 2013

http://klimes.mysteria.cz/clanky/teologie/o_umirani_respekt.htm

Děkuji Vám za pozornost

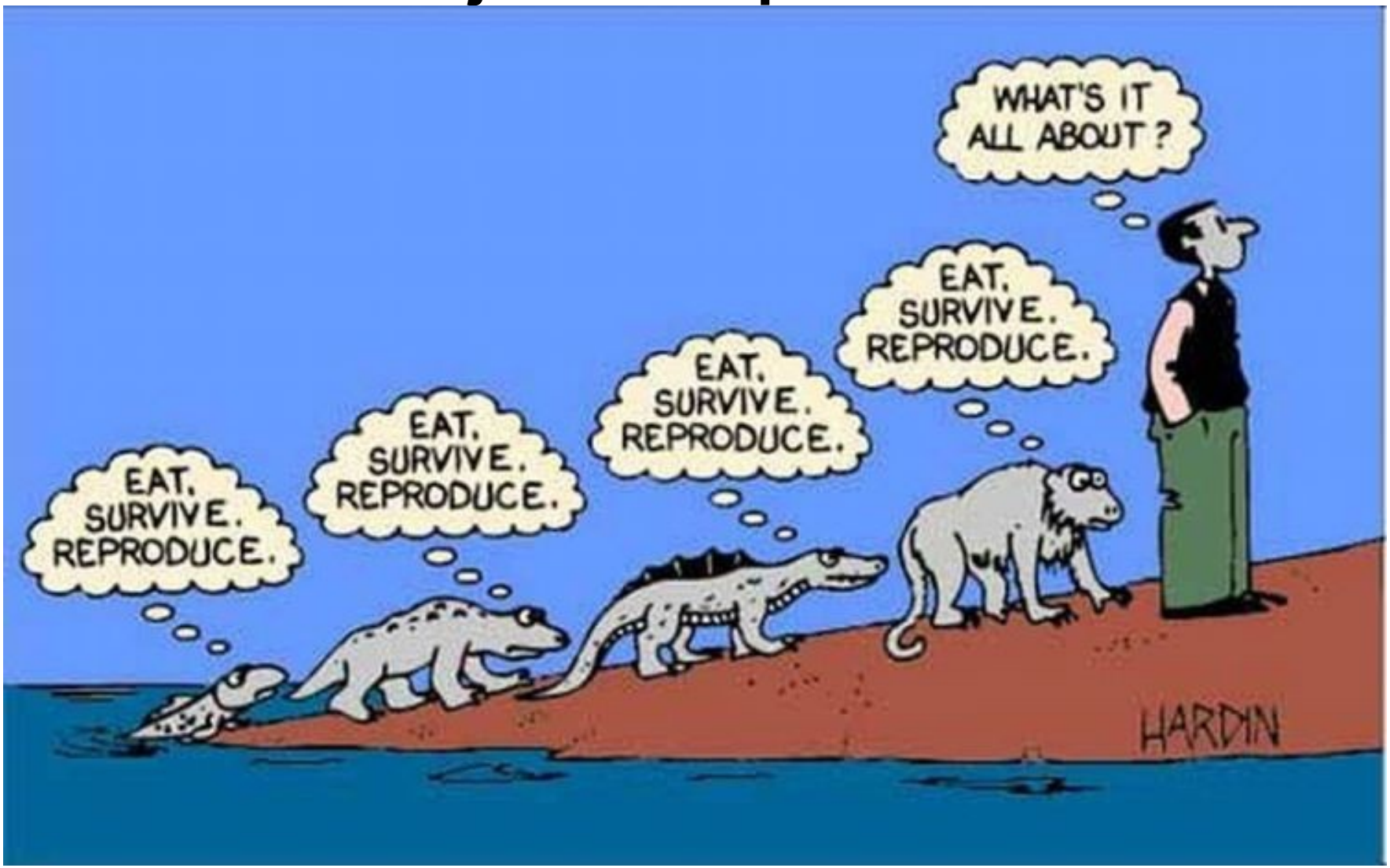

PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D.
http://www.klimes.us